

YAPRAK

Her ayın biriyle onbeşinde çıkar
Fikir, Sanat Gazetesi
Sahibi ve yazı işlerini idare
eden : Orhan Veli Kanık

Yıl: 2

Sayı: 22

15 Mart 1950

15 kuruş

Abone: 6 aylık 150, Yıllık 300 Kuruş
Adres: Posta Kutusu 179, Ankara

Basıldığı Yer: Kanaat Basımevi

ZEHİR YEŞİLİ

SABA HATTIN EYUBOĞLU

"Söyle bakıyorum şehre de, yeşil
yeşil bir şey geçiyor içimden. Su mu,
çayır mı, orman mı? Değil. Yeşil
bir şey, zehir yeşili bir şey..."

Bir şehir, bir insan ve zehir yeşili
bir şey. Şehir İstanbul şehri, insan,
yeni Türk edebiyatında artık köşe
sahibi olan Sait Faik, zehir yeşiline
gelince... Bu belki edebiyatımızda
beliren yeni bir duyusun adıdır.

Mahalle Kahvesi'ni Okumadınız-
sa zehir yeşili size şairane bir söz
gibi gelebilir; pembe hulyalar, mavi
rüyalar, filan gibi. Gerçi bir duyusu
bu kadar keskin bu ışılda aydınlatan
söz, bir anda bütün bir şehri kucak-
layan sembolü bulmak için şair ol-
mak lazım. Sait Faik de hikâyeci
olduğu kadar şairdir: yani insanları
bildiği kadar sözün imkânlarını da
bılır. Ama zehir yeşili, bir güzel yazı
buluşu, bir manzaranın, bir hayalın
edebi rengi değil, tersine, bütün ede-
biliklerden, sahteliklerden kurtulmak
isteyen insan düşüncesinin kendisidir.
O kadar ki, edebilikten soyunmuş
edebiyata örnek istense, Sait Faik'in
bu zehir yeşiliyle başlayan üç say-
fası gösterilebilir. (Mahalle Kahvesi,
sayfa 101 - 103). Bu sayfalarda, bir
insanın yalnız kendi kendine söyleye-
bileceği bir şey edebiyata girmiştir.

Canım, hikâyeci bu; bir an için,
anlattığı şehre ve insanlara kızmış,
söylenmiş, içinin zehirini dökmüş,
sonra unutmış rahat etmiştir diye-
ceksiniz. Olabilir, ama bu öfkeden
doğmuş olan o zehir yeşili üç say-
fa yok mu, işte onlar artık rahat
durmayacak, yeni yeni öfkeler doğ-
masına veya söylenmesine yol aç-
cak: gerçeğin sınırlarına varan, ha-
zır duyus kahıplarını zorlayan bütün
sayfalar gibi.

Zehir yeşili içinde büyük şehrin
yalnız insanları vardır. Renkler, ko-
kular, sesler yalnız insanlara mah-
sustur. Bu insanlarınsa içine bir
kurt düşmüştür. Shakespeare'in Da-
nimarka kuralığında çürümüş dediği
şey, zehir yeşilinin aydınlığında daha
fazla vuzuh kazanıyor. Sait Faik'in
anlattığı şehirde çürüme, insanların

birbirinden ayrılmaları, bütünden
kopmaları yüzündendir. Bu şehirde
insanların dönüp dolaşıp geldikleri
yer kendileridir. Dert, herkesin ken-
di derdine düşmüş olmasıdır. Şehrin
karşısında herkes ölümün karşısın-
daymış gibi yalnızdır. Herkes bir-
birinin sırtından geçindiği halde, ya-
hut bundan ötürü, kimse kimseyi
sevmiyor, benimsemiyor. Allahın
terk ettiği bu şehre insanlar sahip
çıkamıyor, teker teker işleyen kafa-
lar, harcanan istekler ona bir şekil
veremiyor. Şehrin adam olması, in-
sanların insan olmalarına, kendile-
rini başkalarında bulmalarına bağh-
dır.

Zehir yeşilinde yeni olan bu fikir-
ler değil, hikâyecinin bu fildrleri ger-
çekten yaşaması, onları canını dişine
takarak söylemesidir. Sait Faik'in
kaygusu yeni olmak değil, sahil ol-
mak: gerçekten yeni olmasını sağ-
layan da bu olsa gerek. Peki, yeni-
nin sahil, sahilin de mutlaka böyle
zehir gibi acı olması mı lazım? Şu-
nu belirtelim ki Sait Faik'in açığı
ne insanlara yukarılardan bakanla-
rın, ne de dünyaya küsenlerin açığı
değildir. Aynı kitapta bütün acıklı-
ları eriten bir insan sıcaklığı, büyük
şehrin bütün pisliğini bir anda te-
mizleyiveren ışıltı insan gözleri de
var. Hatta zehir yeşili bile karanlık
ve ümitsiz bir kuyu içinde değildir.
Sait Faik'in öfkesi, hayatın güzel ol-
ması mümkün iken, insanların elinde
iken, çirkin olmasından doğuyor. De-
va henüz belli değilse bile dert artık
bellidir. Zehir yeşili içinde bile, şeh-
rin kaderini değiştirebilecek olan
kaygı belirmiştir: "Bu şehir artık
şehre benzemeli, ama nasıl? Nasıl
mi? Sen mi çare düşüneceksin? Gü-
lerim. Ama evvela sen, sen yazıcı;
bırak eşekliği artık; olmazsa yaz-
ma..."

Edebiyatı şehrin hayatına bağ-
layan bu sözler acı olmasına acı, ama
insanı dünyasına küstüren cinsten
değil: içlerinde bir yeniden doğuş ar-
zusunu var. Zehir yeşilinde çamura
batmış bir insan yıkanmak istiyor.

GÜZEL

Oktay RİFAT

Hepimiz güzel şiir yazmaya çalış-
ıyoruz. Diyeciksiz ki güzel yaz-
mıyalım da çirkin mi yazalım.
Hayır, çirkin yazalım, demiyorum.
Ama güzel yazmaya da özenmiye-
lim. Düpedüz şiir yazmaya özene-
lim. Bir kere özenme güzelliğin
düşmanıdır. Özentiden güzel çık-
tığı görülmemiş. Üstelik güzelin
yanında en az güzel kadar kutsal
değerler var. Yüce var, doğru var,
haklı var, gerçek var, var oğlu var.
Niçin bunlara güzel kadar değer
vermiyoruz, özenmiyoruz. Üzü-
yor insan. Şiirimize baktıkça, şiiri-
mizde o güzelleşmek kaygısını gör-
dükçe, bir iki boncuğa varım yo-
ğunu feda eden yamyamlar geliyor ak-
lıma. Nereden tutulmuşuz bu ille-
te? İşin en tuhafı güzel kaygısı
yüzünden yazdıklarımız güzel de
olmuyor. Adı lazım değil, bir ede-
biyat öğretmenimiz vardı, derdi ki:
camin üstünde bir sinek olsa, sinek
kanatlarını oynatma, sineğin kanat-
larını oynattığını çeşit çeşit söyli-
yebiliriz. Önce sinek kanatlarını oy-
natıyor deriz. Bir de sinek camda
trampete geliyor demek var. Bi-
rincisi bayağı söz, ikincisi güzel
söz." İşte bundan kurtulmamız ge-
rek. Niçin sinek camda trampeta
çalıyor diyelim, güzel olsun diye
mi? Sineğin kanatlarını oynattı-
ğını anlatmak için böyle zahmete
girip güzel söz bulmaya çalışma-
nın insanlığa aykırı bir tarafı ol-
duğunu, bayağılığını, çirkinliğini
artık anlamamız gerek. Geçti o gün-
ler, edebiyatımız süslenmek baya-
ğılığından kurtuldu, demeyin! Ha-
yır, kurtulmadı. Yalnız ölçüler de-
ğiştirdi. Gene haytalar gibi güzel pe-
şinde koşmaktan kendimizi alamı-
yoruz. Açın dergileri, bakın şiir-
lere! Bütün şairlerde bu kaygı,
bütün şairlerde bu illet. Yedisinden
yetmişine kadar, Yahya Kemal'in-
den çiçeği burnunda şaire kadar
herkes bu derde tutulmuş. Başka
bir istek, başka bir düşünce arama-
yın! Güzel, güzel..... Hay yere ba-
tası güzel. Şu güzel denilen nesne-
nin çürüklüğünü bir anlasak da bi-
raz rahat nefes alsak. Sanatın il-
kesi güzelli bulmakmış, güzel ge-
çiller yaratmış. Nereden çık-
tı? Kim demiş? Sanat eseri insa-
noğluna yaraşır bir haysiyet taşı-
dığı, üzerine aldığı işi başardığı za-
man güzel olur. Yoksa yalnız bir
güzellik tutturup giderse aklı ba-
şında okuyucuda, enaz, bir tiksini-
ti uyandırır. Tarih bunun örnekle-
riyle dolu. Birşey anlatan, birşey
inceliyen, düşünceye bir aydınlık
getiren, kısacası güzelliğinden başka
kaygıları olan eserlerin yanında,
sadece güzel kaygısıyla kurulmuş e-
serlerin nasıl bayağı bir yosmalığa
düşüklerini hepimiz biliriz. De-
nemesi bedava, unuttun şu güzeli, u-
nutun da böyle şiirler yazın, şiir-
leriniz bakın nasıl oturaklı, sağlam,
üstelik cabadan bir de güzel oluyor.

UÇANA'LI ZÜLFİKAR BEYE

AĞIT (1)

Sağlığında yüzüne gülenler
Sofrasında ekmeğini yiyenler
Uykusunda pusu kurdular
Zülfikar Bey! vurdular

Zülfikar Bey! vuran Uçana'nın İsmail
Cellât olmasına cellât, çingene değil

Zülfikar Bey mertti yeğitti
Fakir ağlamadı, mazlum ezmedi
Hile nedir, şüphe nedir bilmezdi
Korkusuz uyudu, korkusuz gezdi

Var git İsmail vargit nâmeti kışısın
Hem sen düşün, hem de sana yol gösteren düşünsün

Varınayın üstüne yeter, beni söyletmeyin
Ben bilirim dost kim, düşman kim
Bilirim kim sinsi adımlarla peşimizde gezer de
Göz göze gellince başını eğer

Nolaydın Zülfikar Bey nolaydın
İsmail güvenmeyip teslim olaydın

Bu dağlar Uçana dağlarıdır
Manastırdan Filorna'ya uzanır
Uçana dağlarında akan sular, uçan kuşlar
Zülfikar bey diye ağlasın
Gayri İsmail netse neylese
İçine korku düşmüştür, yüzü karadır
Uçana dağlarına gözü pek, yüreği pek
Zülfikar Bey gibi adam yarasır.

Necati CUMALI

(1) Zülfikar Bey, Birinci Dünya Savaşında Batı Trakya'yı işgal eden
düşman kuvvetlerine karşı çarpışan muhtelif çetelerde döğüşmüş; savaşın
sona ereceği günlerde bir gece evinde konakladığı eski kâhyası Uçana'nın
İsmail tarafından, uykusunda mızrakla öldürülmüş.

AŞIRI

Aşırı fikirlerle savaşmalı, onlara yaşama hakkı verilme-
lere varıncaya kadar hepsinde bir aşırı düşmanlıktır gi-
diyor. Aşırılık aleyhinde yazılanları da, yapılanları da hak-
lı buluyorlar. Hatta düşünce hürriyeti, söz hürriyeti gibi
tutunuz da kendi daracık ufuklarından ötesini göremiyen-
meli, diyen aydınlarımız pek çok. En liberal geçinenlerden
esas haklara dokunsa bile.

"Aşırı"dan acaba ne kastediliyor? Bu sorunun karşılığını bulmakta
epey güçlük çekileceğini aşağıda anlatacağım. Şimdiden şu kadarını söyle-
yelim ki demokrasi, aşırılık diye bir şey kabul etmez. Bu rejimin özel-
liklerinden biri de, insanlara tanıdığı hakları "az", "orta", "aşırı" diye
ayrd etmesidir. Meselâ demokrasinin temel prensiplerinden birini, dü-
şünce hürriyetini ele alalım. Diyelim ki bir düşünceyi savunmak istiyor-
sunuz, fikir hürriyetine dayanarak düşüncenizin doğruluğunu isbata ça-
lıyorsunuz. Bir fikri savunmak, o fikri son neticelerine kadar götü-
rebilmek demektir. Oysa ki, yarı yolda karşınıza birtakım kanunlar, ni-
zamlar çıkıyor ve diyor ki: "Hayır, düşüncenizi buraya kadar savunabi-
lirsiniz, bundan ötesi aşırıdır." Peki ama ben fikrimin bütününe sahip
olamazsam fikir hürriyetini ne yapayım? Yarım fikir, yarım adama yakı-
şır. Demokrasinin gayesi yarım adamlar yetiştirmek midir?

Aşırı'nın tarifine gelince, asıl güçlük burada başlıyor. Toplum için za-
rarlı olan fikirlere aşırı diyorsak, hemen şu soruya cevap vermek zorun-
dayız: Bir fikrin topluma zararlı olup olmadığı nasıl anlaşılır? Bunun,
olsaolsa, bir tek yolu vardır, o da zararlı sanılan fikrin tam bir münaka-
şasını yapmaktır. Peşin hüküm en zararlı fikirden daha zararlı olduğuna
göre, hiçbir fikri iyice bilmeden, onu aktın ve bilginin süzgecinden ge-
çirmeden, üzerinde hüküm verilemez. Oysaki, bir fikir "aşırıdır" diye dam-
galanma artık onun münakaşasını yapmaya imkân kalmıyor. Madem ki
aşırıdır, öyleyse yanhıştır, madem ki aşırıdır, öyleyse onu kötülemek lâ-
zımdır. Aşırılıkla mücadele edelim, derken kendimizi o kadar unuttu-
yoruz ki, demokrasinin birinci şartı olan, herşeyi halk huzurunda açıkça
görüşmek kaidesini bile hiçe sayıyoruz. Halkın önünde apaçık konuşula-
mayan, doğrusu, iğrisi anlatılamayan bir düşünceyi kim, ne hakla "aşırı-
du", "zararlıdır" diye kestirip atabilir?

Kestirip atarlar işte. Yeter bir kere "aşırı" diye bir heylülaya inanıl-
sun, ondan ötesi kolay. Başkasının bir düşüncesi isimize gelmedi mi, bir
kulpunu bulur, onun aşırı olduğunu ilân ediveririz. Hatta daha ileri gi-
deriz, kendi çarpık, cılız fikirlerimiz hakikat ışığına tahammül edemiyor-
sa, hakikati "aşırı" denilen balıkla sıvarız. Hele elimizin altında bir ga-
zete, bir dergi varsa, orada dilediğimiz gibi jurnalcılık yapar, "şu aşırı-
dır, bu aşırıdır" diye atıp tutarız. Nasıl olsa, karşı taraf cevap veremeye-
cektir, çünkü cevap verirse, aşırının müdafaasını yapıyor diye yakasına
yapışır.

Demokrasinin faziletine gerçekten inanıyorsak, demokrasi zihniyetini
memleketimizde yerleştirmeyi samimiyetle istiyorsak, ilk önce, fikir,
söz, basın hürriyetlerine halkın hakemliğinden başka hiçbir sınır tanıma-
may, memleket evlatlarını "aşırı" adındaki umacının baskısı altında bı-
rakmamayı, vanseverlik duygusunu kimsenin tekeline vermemeyi göze
almalıyız. Vanu yapmazsak, siyasi hürriyetlerimizi arslanın ağzına kaptır-
mış olur ve her idarenin nabzına göre gerbet vermek zorunda kalırız. Eline
aşırı diye bir silah verilen bir idare onu dilediği gibi kullanır ve istediği
zaman, istediği fikri istediği kalıba sokarak "kanun dışı" sayabilir.

YAPRAK

YAPRAK

Okuyunuz

Okutunuz

Abone olunuz

Abone bulunuz

GÜNAYDIN SIDIKA

Beni buraya bir rüzgâr attı
İlk sabah seni gördüm
Gözlerinde ılık saçında güneş vardı
Benim de seven bir gönlüm
Bir de seni övecek dilim vardı

İlk güz günleri başladı sonra
Ekim ayının ortalarında
Derken bir sevdâdır başladı
Günaydın Sidika günaydın
İçimde bir rüzgâr başladı

Aydınlık içinde görüyorum
Gelecek bütün günlerimi
Aydınlık içinde günlerimi
Güzel Sidika sevgili Sidika
Kalbimi söylüyorum kalbimi

Osman DARICI

TOKAT DOLAYLARINDA

VI.

Şehirlere geldim, hayat başka türlü
Ses, ılık, renk
Güzel kadınlar gördüm
Kötü fikirli adamların karısı
Güzel şeyler gördüm
Hep başkalarının emrinde
Sokaklarda şaşkıma döndüm.

Büyük büyük evlerde
Aydınlık pencereler
Geniş, ferah caddeler
Köylerim ne kadar uzak şimdi köylerim
Başka dünyalarda gibi
Kırıldım, bittim...

Talip APAYDIN

AKACAK OLAN KANDIR

Çünkü gecedir
yıldızlar kayıp
çünkü kadir yağın
soğuktur karanlıktır yalnızlıktır çünkü
bu saatlerde insan
uyur uyanık
"baş yastıkta göz yolda"
dağda bayırda belde
çünkü gecedir
uzundur
"her gecenin gündüzü vardır"
ayrı bahis
bu saatlerde insan
yolcudur yolunda
mapusanede mahpus
meyhaneler söndürmüş ışıkları
sandalyeler mest
çünkü gecedir
yıldızlar kayıp
bu saatlerde insan
mahrem bir kitabın başında
ille hüriyetin peşinde
çünkü gecedir
bu saatlerde insan
ölüme gider gider gelir
bu saatlerde insan
teselliye yaşamakta bulur
çünkü gecedir
yıldızlar kayıp
çünkü kadir yağın
akacak olan kandır çünkü
bu saatlerde insan
insandır çünkü

Suat TAŞER

MACERA

Küçüktüm, küçüktüm,
Oltayı attım denize;
Bir üşüşüverdi balıklar,
Denizi gördüm.

Bir uçurtma yaptım, telli duvaklı;
Kuyruğu ebem kuşağı renginde;
Bir salıverdim gökyüzüne,
Gökyüzünü gördüm.

Büyüdüm, işsiz kaldım, aç kaldım;
Para kazanmak gerekti;
Girdim insanların içine,
İnsanları gördüm.

Ne yârdan geçerim, ne serden;
Ne denizlerden, ne gökyüzünden ama...
Bırakmıyor son gördüğüm,
Bırakmıyor geçim derdi.

Oymuş, diyorum, zavallı şairin
Görüp göreceği.

Orhan VELİ

Şundan Bundan :

DESCARTES

Descartes'ın 300 üncü ölüm yıl dönümü dolayısıyla bugünlerde dünyanın hemen hemen her yerinde söylevler veriliyor, törenler tertip ediliyor. Bu gayretlerin çoğu şüphesiz Descartes, çok ünlü bir feylesof olduğundan, doğum ve ölüm günlerini kutlamamanın ayıp olacağı düşüncesinden geliyor. Bizim fakültelerimizin de bu gibi beylik törenlere katılacağı haber aldık. Bu törenlere karşı bir diyeceğimiz yok; ancak bunların, birtakım "Zemin ve zamana uygun (!) konferanslar altında bahis konusu olmasının insanın asıl kişiliğini örttüğü, böylece, o adamın eserinden milletçe ne gibi bir fayda sağlanacağını gözden kaybולduğu da şüphe götürmez. Halbuki Descartes üzerinde biz Türklerin belirli bir şekilde durmamız gerekir. Adam, ölümünden elli yıl sonra gökmiş olduğumuz, yüz yıl geçmeden geçmişe karışmış felsefe sisteminde çok daha büyük bir ölçüde Discours de la Méthode (Metot üzerinde konuşma) başlıklı küçük kitabıyla insanlığa hizmet etmiş, dolayısıyla de dirdiri kalmıştır. Lâik olduğumuzu, batıya yönelmiş olduğumuzu, hayatta en hakiki mürşidin ilim olduğunu her vesileyle söyleyip duruyoruz; ama bilmem herhangi bir düşüncenin sevkile yurdumuzu en geri skolaştığı, en batıl ilim düşmanı fikirlerle kapılmak tehlikesine bırakıyoruz; bu gidile yalnız geri kalmayacak, geriliğimizle iftihar

dahi edeceğiz. Cumhuriyetin ilâniyle yeniliğin, ileriliğin kadroları kuruldu, şimdi bu kadroları ilim muhtevalarıyla doldurmak gerekirken, ilâhiyat fakülteleriyle; bilmem dahi ne gibi - aslında sahte endişelerden başka bir şey olmayan - geri kurumlara günün endişelerini cevaplıyoruz. Descartes'ın Discours'da bize söylediklerine, sesini yükseltmeden, terbiyeli, medeni bir insan edasıyla söylediklerine biraz kulak versek! Bir kere kitabın adı program olarak almamıza değer bir açıklıkta: aklımızı iyi idare etmek, bilimlerde hakikati aramak metodu üzerinde konuşma! Sonra, kitapçığın neler söylediğini de hatırlayalım: metotsuzluktan ötürü verimsizdir, metot takip edilmezse ciddi bilgi elde edilemez; gerçek bilgiyi elde etmek için ancak doğruluğu apaçık olarak görülen hakikati esasa almak, kavranılması istenilen konuyu analiz yoluyla öğelerine ayırarak, sonra bu öğelerden hareket ederek konuyu sentez yoluyla kurmak, güçlüklerin hepsini birden yenmeye kalkmayıp, bunları birer birer ele almak. Yani düşüncede metotluluk, açıklık, karanlık olandan, bulanık olandan kaçınmak; kısacası, batıl medeniyetin anahatları. İşte biz Türkler, madem ki bilimden, açık ve seçik düşünceden, yalnız bunlardan ilham alan bir medeniyete katılıyoruz, o halde XVII. yüzyılda Avrupa'nın yaptığını şimdi yapalım: Descartes'ın küçük kitabındaki temel düşünceleri, kendimize düstur sayarak, ona göre davranalım. Bizim için kurtuluşun tek yolu budur.

İlyas BUYUR

HALK TÜRKÜSÜ
ALDI YÜRÜDÜ

Ankara Halkevinde Aşık Veyssel için görülmemiş bir kalabalık toplanmıştı, halk şairi Veysele büyük bir sevgi gösterisi yapıldı. Kendi derdini bırakıp dünyanın haline hayırlanan Aşık Veyselin en çok tutulan türkülleri "Taşlamaları" olmuştur. Bu da halkla aydınların, taraf tutan şiire karşı ilgisini gösteriyor. Aşık Veyssel gecesinin başta gelen özelliklerinden biri de, Ruhi Su'nun bu gençliğe katılmış olmasıdır. Ruhi Su'nun senelerden beri halk türkülleri üzerinde yeni bir anlayışla çalıştığını biliyoruz. Aydınlarımız bu çalışmalara karşı türlü tepkiler göstermişlerdir. Kimine göre halk türkülleri gününü bitirmiş bir sanatın kalıntılarıdır, halk şairlerinin sesle tekrarlanmaları gerekir, sadece bir folklor konusudur. Kimine göre de halk türkülleri Garp musiki anlayışı içinde, ham madde olarak kullanılacak ve geliştirilecek sesli hareket noktalarıdır (nasıl ki yeni şiir de bunlardan faydalanmasını bilmıştır.) İşte böyle, kimine göre dokunulması, kimine göre de yeni baştan ufalanıp pişirilmesi icabeden halk türküllerine karşı Ruhi Su'nun tavrı nedir?

Ruhi Su'ya göre, yaptığını iyiye anılabildimse, halk türkülleri melodi ve şiir bakımından tam kıvamını bulmuş sanat eserleridir, ses ve okunuş bakımından pürüzlerinden aykılınca - Garp musiki anlayışı ile bağdaşan - klasik denemek kadar sağlam ve belirli bir ses mimarisine erişmiş şaheserlerdir bunlar. Melodi ile ses, şiirle okuyuş arasında gözetmek istediğim fark meydana; melodiye tam hakkını veren, Garpli anlamda terbiye edilmiş bir ses yoktur halk aşıklarında, sesleri çoğu zaman pürüzlü, yayvan ve uyuturucudur. Şiire de hakkını vermiyor aşıklar, yarıttıkları mısralara karşı sanki kayıtsızdılar, aralarında öze göre değişen bir okuyuşa raslamak pek güç. Şu var ki folklorcu görüşle yetinen kimseler, bu eksikleri "hâlislik" bakımından seviyorlar, türkü sanatini yaratıcılara karşı saygı yönünden bu ilişiminde kaygusunda haklıdır bir bakıma. Bir bakıma da çok sesli musiki için halk türküllerine dayanmak isteyen musiki yaratıcıları da yanlış düşünmüyorlar, şekilcilikten uzak, zengin melodili, özli bir yeni musiki yaratmak için elbet halkın ses mirasına sahip çıkmaları lazımdır. Ruhi Su'nun yolu ap ayrı görünüyor. Ruhi Su, seçilmiş, ses ve sözle süzülmiş halk türküllerinin - Meselâ klâsik Alman musikisindeki "Lied"ler kadar - dört başı mamur sanat eserleri olduklarına inanıyor. Ruhi Su, kendi anlayışı içinde söylediği bu türküllerin sürekli değerlerine, gelecekte de canlı kalacak değerlerine bel bağlıyor. Türk halkının ses yolundan söz yolundan tarih boyunca yaşayacak eserler verdiğine inandığı içindir ki Ruhi Su, bunları arıyor, buluyor, ayıkıyor, değerlendiriyor, bu arayışın zorluğu ve önemi üzerinde söylenecek çok söz var.

Ruhi Su bu son konserde iki aşık peşinde, Aşık Veyselden önce, türkülerini söyledi. Karşılaştırmamak elde değil. Veyselin güçlü şair oluşu bir yana, musiki olayı bakımından Ruhi Sunun çabasında haklı olduğu, gün gibi meydandaydı o gece. Halkevinde bulunanların kıyasıya alkışı, bir halk sanatının yeni zamanlara uymasını selâmlamıştır. Bu biçim halk türküsü, alaturka - alafıranga çatışmasının dışında ileri bir kültüre davanan, herkese açık bir çeşit olarak artık geleceğini sağlama bağlamıştır bence. Pir Sultan aptaldan Aşık Veysele, Ali İzzete kadar, gürül

Abidin DİNO

Dergiler :

KITAPLAR DERGİSİ

Şubattanberi İstanbul'da Kitaplar adında bir dergi yayımlanıyor. Aylık olan bu derginin amacı, okuyucularına yeni çıkan kitaplardan haber vermek, o kitaplardan bir kaç üstüne de birkaç söz söylemek, içlerinde nelerden bahsedildiğini bildirmek. Değil uzak kasabalarımızda, büyük şehirlerimizde yaşayanların bile çıkan kitaplardan haber almakta ne kadar güçlük çektiğini bilenler bu derginin ne büyük bir boşluğu kapamaya çalışacağını anlarlar. Dergi belki ilk ağızda bu işi dört başı mamur bir şekilde başaramayacaktır. Bununla

beraber, onu çıkaranların içindeki iyi niyet, eninde sonunda bu işi en iyi yola getireceklerine inandırıyor bizi.

Bugüne kadar bu yokluğu, Derleme Müdürlüğünün çıkardığı *Türkiye Bibliyografyası* ile karşılırdık. Gerçi en doğru, en tam bilgiyi yine oradan çıkaracağız. Ama *Türkiye Bibliyografyası*'nın hem çok geç çıkması, hem de pek az kişinin görebildiği bir yayın olması, faydasının pek dar çevrelere münhasır kalmasına sebep oluyor. Herkesin, her yerde kolayca bulabileceği bir bibliyografya dergisi gerçekten bir eksiklik. Bu eksikliği gidermeye çalışan *Kitaplar* dergisine, başarı dilemek, doğrusu, elden gelmiyor.

Bununla beraber bir iki küçük düşüncemizi de burada belirtmek istiyoruz. Dergi bize biraz tasnifsiz göründü. Nerede makale, nerede haber, nerede tenkit, nerede örnek, nerede ilân; kolay kolay anlaşılıyor. Bu yazıları daha açık, daha anlaşılır bir sıra ile basmak güç değil.

İkinci bir nokta da, yabancı dillerdeki yayınlara ayrılan bölüm. Bize bu bölüm, dergide, boğuna bir yer kaplıyor. Çünkü iki küçük sayfa içinde okuyucuya türlü dillerdeki yayınlar hakkında bilgi vermek pek o kadar kolay değil. Bu iki sayfaya sığdırılan yazılar, yabancı ülkelerdeki yayın faaliyetinin, süyünün suyu oluyor. Oysaki, bu sevadan vazgeçilse, okuyucuya yurt içinde çıkan kitapları daha geniş ölçüde tanıtmak mümkün olacak. Üstelik, iş bu kadar büyük tutulunca da, üç beş kişi ile bunun altından kalkılmaz. İster istemez baştan savma, yarım yamalak bir iş çıkar meydana.

Ama gene de, bu faydalı dergiyi okuyucularımıza sağlık vermeden edemiyoruz.

Kitaplar :

GENE BİZİM KÖY

Mahmut Makal'ın kitabını bir hamlede yer, yutar gibi okuduktan sonra, elimde oluyarak "Yaşsa Aslan!" diye haykırdığım zaman, saat gecenin üçüne çeyrek vardı.

Onu hiç tanımiyorum. Hiçbir yerde görmüşlüğüm falan da yok tabii... Gecenin üçünde beni heyecanlandıran bu delikanlıyı alından öpmek için önüne geçilmez bir istek duymuş, buna imkân olamayınca da kaleme kâğıda sarılmış, **BİZİM KÖY** hakkında bir methiye döktürmüştüm.

Ne zaman uykuya geçtim bilmem. Sabahleyin çok erkenden uyandığım zaman akşamki heyecanı tekrar yaşadım ve karıma:

"Bu kitabı bugün oku, dedim, derhal oku... Senden yemek falan istemiyorum, öğleye kadar oku, üzerinde konuşalım!"

Öğle oldu, eve geldim.

"Nasıl? dedim - karıya, okudumu?"

"Okudum..."

"Nasıl buldun?"

Beni gözden geçirdi.

"Çok güzel amma..."

"Eee... Amması da ne?"

"Ah şey olsaydı..."

Ne?"

"Bir noksanlık var bunda... Sen daha iyi anlarsın ya..."

"Ne?"

"Şey canım işte... Bu işlerin, yani köy ve köylü meselesinin kökünden halli için..."

"Anlıyorum, köy ve köylüyü kurtarmak için nasıl bir yol takip edilmesi lâzımgeldiği..."

"Tamam... Yoksa, meselâ aynı gerilik yalnız Mahmut Makal'ın ve Mahmut Makal'ların köylünde mi? Bizim şehirde, burnumuzun dibinde yok mu? Pencereden bak... Sadece teshirle bitmiyor ki iş..."

"O tarafını da başka Mahmut Makal'lar düşünsün karıcığım, dedim. Temenni edelim, şehirli bir Mahmut Makal çıksın da **BİZİM ŞEHİR** diye bir kitapla, beton, çelik, elektrik, otomobil, radyo'nun yanbaşındaki uçurumlardan bahsetsin..."

Tabii methiyemi yırttım. Çünkü Mahmut Makal asıl methiyelere layık eserlerini daha sonra verecek, yahut Mahmut Makal'lar...

Orhan KEMAL

BİR ŞİİR KİTABININ
SÖYLETTİKLERİ

Geçen sayımızdaki Batıdan Sesler köşesinde Aragoo'un karısı Elisa Triolet'in bir yazısının özeti vardı. Genç şairlere birtakım öğütler veren bu yazının bizim için de faydalı olacağını söylemiştik. Son günlerde çıkmış birkaç şiir kitabını okurken hep o yazıyı hatırladım. Zaten, genç şairlerimizin şiirlerini okurken, çoğu zaman, o yazdakiler benzer şeyler düşündürmü. Kaç defa da yazmışım bunu. Gene o konuya dokunmak istiyorum.

Dokunmak istediğim, söylemek istediğim şey, kısaca, şu: Kolaya kaçmamak, işi kolay sanmamak gerek. Bunun için de, formülelerden, reçetelerden, fofyaya meydana çıkmış oyunlardan kaçınmak gerek. Edebiyatçı söylemiş sözün, sıfatların, apaçık teşbihlerin şiir için ne kadar zararlı olduğunu artık bugün şiirle uğraşan her aklı başında insan biliyor. Böyle iken bu kolaylıklardan faydalanmaya kalkışmak, bunda ayak diremek, ya anayışsızlıktır, ya dalavere.

İşte elimde, yeni çıkmış kitaplardan biri. Adı: **Umud veya Ahval Üzre**. Yazarlar da, iki genç şair. Biri, Cevdet Atmaca; öbürü Mevlüt Koca. İkisinin de şiirlerini umutla okuyorum. Böylece olmasa zaten, kusurlarını bile söylemeye lüzum görmem. Ama, ne yapıyor bu şairler? Ne yapmak istiyorlar? Şiirlerinde, güntümüzün insanına, o insanın meselelerine dokunabiliyorlar mı? Hayır! Yok böyle bir belirti şiirlerinde. Güntün birinde o yola gelmeyeceklerini iddia edemem; ama, bugün için de, gördükleri işde bir değer bulmak isterim. İnsanı ilgilendiren meselelere dokunmadıklarına göre, geriye ne kalır? Olsa olsa, bir söyleyiş güzelliği. Bugünkü şiirde söyleyiş güzelliği ne ile sağlanır? Öyle sanıyorum ki edebiyatsız bir deyiş sağlam bir dille.

Ama, bakın o şairlerden birkaç satır alayım. İlkin Mevlüt Koca'dan:

Mevsim mesafe biter
Ve sükut eder zaman

Çocukluğumun kavga tarlasında
unutmuşum.

"Bu kavga tarlası sözü de champ de bataille'den tercüme olacak zahir.)

Gönlüm her tasanın bittiği yerde

Beni zamandan alan biri var

Sana kara gözlerimin içli bakışlarını

Doldurur doldurur da, zarflara yol-
larım.

Sonra da Cevdet Atmaca'dan

Hafızam aldatmıyor beni
Sereceler sonra da ihtimal
Düşünceye sebep şimdi sükut

Portakal kokulu rüzgâr

Benim yarım iki elma yanak
Bu örnekler, bütün meselesi deyişte olan şairin deyişi de nasıl kötü anlamadığını gösteriyor. Üstelik bu genç şairler, söyleyiş güzelliği ile dil arasındaki yakınlığı da anlamamış görünüyorlar. Bunu, dilin çağımızdaki ilerleyişine uymadıklarını görerek söylüyorum. Bakın, şu kelimeleri o birkaç şiirden çıkardım:

Tasavvur, ihtiraslarım, hicranım, kutsi, ilâhi, mesele, diğer, mühim, bazan, nasıblın... v.s.

Gerçi bu kelimelerden herhangisi biri, pek sıkınsınca, kullanılır. Meselâ, benim bu yazımda da bçye kelimeler var. Ama insan, şiir yazarken, sıkışmaz; elinden geldiği kadar titiz davranır; kendini bu türlü çürük işlere düşmekten kurtarır.

Bu kitapta batı dillerinin kelimelerine de pek sık rastlıyoruz: Adres, asfalt, elektrikli, üniforma, taksit, moda, vs... gibi.

Ya öz, ya söyleyiş; yahut ikisi birden; ama en iyi şekilde.. Genç şair arkadaşlarımız bana gücenmelerini dilerken daha olgun, daha kusursuz, daha çağımıza göre eserlerini beklediğimi de söylemek isterim.

O. V. K.